

Nr 78.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ämneslärarinns vid allmänt läroverk rätt att för lönetur tillgodoräkna sig tjänstgöring vid statsunderstödd enskild läroanstalt; given Stockholms slott den 5 februari 1932.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Sam. Stadener.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 5 februari 1932.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, statsråden GÄRDE, HAMRIN, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Departementschefen, statsrådet Stadener anför härefter:

Genom proposition nr 231 till 1928 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t under punkt 6:o riksdagen att medgiva, att ämneslärarinna, som blivit entledigad från ämneslärarinnebefattning vid statsunderstödd högre flickskola, emedan skolan till följd av den beslutade omorganisationen av det högre skolväsendet nedlagts eller inskränkt sin verksamhet, och som i anledning härav på av riksdagen anvisat sätt erhållit ordinarie anställning vid allmänt läroverk, finge under en övergångstid av tio år, räknat från och med den 1 juli 1928, av sina tjänstår såsom ämneslärarinna vid högre flickskola tillgodoräkna sig så många lönetursår utöver tre, dock högst tio, att, bortsett från dyrtidstillägg, hennes löneförmåner såsom ämneslärarinna vid allmänt

Ämneslärarinns vid allmänt läroverk rätt att för lönetur tillgodoräkna sig tjänstgöring vid statsunderstödd enskild läroanstalt.

läroverk ej komme att understiga summan av den i gällande författning stadgade kontanta minimiavlönning och den av statsmedel utgående tillfällig a löneförbättring, hon uppburit vid frånträddandet av sin befattning vid den högre flickskolan.

I skrivelse den 1 juni 1928 (nr 286) anmälde riksdagen, att riksdagen bifallit Kungl. Maj:ts förslag.

Den 29 juni 1928 utfärdade Kungl. Maj:t kungörelse (nr 272) i överensstämmelse härmed.

De förutsättningar, som sådan ämneslärarinna, om vilken här är fråga, skall hava uppfyllt för att kunna tillgodoräkna sig lönetursår för tidigare tjänstgöring vid privatläroverk, äro således följande:

1) den tjänstgöring, som må tillgodoräknas, skall hava fullgjorts vid statsunderstödd *högre flickskola*,

2) lärarinnan skall hava blivit entledigad från ämneslärarinnebefattning vid sådan skola,

3) entledigandet skall hava skett på den grund, att skolan till följd av den beslutade omorganisationen av det högre skolväsendet nedlagts eller inskränkt sin verksamhet,

4) lärarinnan i fråga skall i anledning av under 2) och 3) nämnda förhållanden hava *på av riksdagen anvisat sätt* erhållit ordinarie anställning vid allmänt läroverk.

Såsom framgår av vederbörande departementschefs motivering för propositionen nr 286 till 1928 års riksdag, torde sistnämnda villkor få anses innebära, att vederbörande ämneslärarinna skall genom s. k. *överflyttning* hava erhållit ordinarie ämneslärarinnetjänst vid allmänt läroverk. Kungörelse angående överflyttande av vissa lärarinnor från statsunderstödda enskilda högre flickskolor till statliga läroverk utfärdades av Kungl. Maj:t den 26 september 1929 (nr 295).

I skrivelse den 1 oktober 1931 har nu skolöverstyrelsen anfört, bland annat, följande:

Överstyrelsen har funnit sig böra till prövning upptaga frågan, huruvida någon utvidgning av den sålunda stadgade lönetursrätten kan i ett eller annat avseende anses av förhållandena påkallad, och vill i detta avseende anföra följande.

Överstyrelsen vill till en början framhålla, att då det i författningen står *ämneslärarinna*, detta torde få anses innesluta jämväl *föreståndarinna*. I nyssnämnda kungörelse den 26 september 1929 (nr 295) stadgas uttryckligen, att till ämneslärarinnetjänst vid allmänt läroverk behörig föreståndarinna eller ämneslärarinna, som varit anställd vid statsunderstödd enskild högre flickskola, skall under givna förutsättningar vara berättigad till överflyttning till ämneslärarinnetjänst vid allmänt läroverk, och det synes då orimligt, att en entledigad föreståndarinna icke skulle äga samma rätt till lönetursberäkning, för undvikande av löneminskning vid övergången, som vanlig ämneslärarinna. Detta torde emellertid, till undvikande av varje tvekan,

böra klart utsägas, alldenstund sådana fall inom kort kunna tänkas inträffa i samband med nedläggande av enskilda högre flickskolor, då bestämmelserna behöva tillämpas även i fråga om föreståndarinnor. Författningens formulering i övrigt synes giva vid handen, att vid beräkningen av sådan föreståndarinnas löneförmåner före avgången från hennes tjänst vid den enskilda skolan hänsyn icke får tagas till värdet av den bostadsförmån, som jämlikt bestämmelserna i kungörelsen den 29 oktober 1909 (nr 154) tillkommer henne, utan enbart till den kontanta minimiavlönning och den av statsmedel utgående tillfälliga löneförbättring hon uppburit vid frånträddandet av sin befattning vid den högre flickskolan. Någon ändring av bestämmelserna i sistberörda avseende anser sig överstyrelsen icke böra ifrågasätta.

En viss tvekan synes även kunna råda, huruvida bestämmelserna äro tillämpliga allenast *vid själva övergångstillfället* eller om de få tillämpas även *vid den senare tidpunkt* efter övergången i statstjänst, då en lärarinna just skulle ha uppnått den löneställning vid den enskilda skolan, därest hon kvarstått i sin befattning vid denna, att hon vid då skeende övergång till statligt läroverk kunnat tillgodogöra sig här ifrågavarande lönetursförmån. Överstyrelsen vill i detta avseende erinra om att bestämmelserna beträffande lönegradplacering för i statstjänst överflyttad ämneslärare vid förutvarande kommunal mellanskola, vilka bestämmelser i sin ursprungliga form direkt begränsade ifrågavarande lönetursrätt till själva övergångstillfället, genom kungörelsen den 27 juni 1929 (nr 200) ändrats därhän, att de medgiva sådant successivt tillgodogörande efter övergången i statstjänst av vid den kommunala mellanskolan tidigare intjänade lönetursår. I här förevarande fall är ingen begränsning till övergångstillfället stadgad, och det är möjligt, att bestämmelserna därför utan vidare kunna tillämpas successivt efter övergången i statstjänst på här antytt sätt, men det synes önskvärt, att detta klart utsäges, exempelvis genom samma tillägg som gjorts ifråga om i statstjänst överflyttad ämneslärare vid kommunal mellanskola (nyssnämnda kungörelse nr 200/1929), nämligen att om lärare vid tillämpningen av de givna bestämmelserna skulle i avseende å rätt till ålderstillägg hava kommit i förmånligare ställning, därest övergången i statstjänst inträffat senare än som skett, honom må tillgodoföras det ålderstillägg vid befattningen, som erfordras för att nämnda förhållande må utjämnas.

Överstyrelsen vill vidare erinra därom, att det icke endast är lärarinnor vid högre flickskolor, som kunna bliva entledigade från sina platser till följd av de senaste årens omorganisation av det högre skolväsendet. Detsamma gäller även lärarinnor vid *enskilda mellanskolor* samt *högre goss- och samskolor*. Överstyrelsen har därför också i skrivelse denna dag hemställt, att Kungl. Maj:t måtte medgiva sådan utvidgning av rätten till överflyttning att de grunder, som i detta hänseende äro föreskrivna beträffande ämneslärarinnor vid statsunderstödda enskilda högre flickskolor, skola äga tillämpning jämväl beträffande föreståndarinna eller ämneslärarinna, som varit anställd vid statsunderstödd enskild mellanskola eller högre goss- eller samskola.

Därest Kungl. Maj:t sålunda skulle komma att besluta nyss nämnda utvidgning av rätten till överflyttning, synes motsvarande utvidgning av här avhandlade lönetursrätt ävenledes bliva erforderlig. Bestämmelserna angående lönetursrätt för överflyttande ämneslärarinnor synes sålunda böra erhålla exempelvis följande ändrade formulering:

Ämneslärarinna, som blivit entledigad från föreståndarinne- eller ämneslärarinnebefattning vid statsunderstödd högre flickskola, enskild mellanskola

eller högre goss- eller samskola, emedan skolan till följd av den beslutade omorganisationen av det högre skolväsendet nedlagts eller inskränkt sin verksamhet, och som i anledning härav blivit överflyttad till ämneslärarinetjänst vid allmänt läroverk, må under en övergångstid av tio år, räknat från och med den 1 juli 1928, av sina tjänstår såsom ämneslärarinna vid högre flickskola, enskild mellanskola eller högre goss- eller samskola tillgodoräkna sig så många lönetursår utöver tre, dock högst tio, att, bortsett från dyrtidstillägg, hennes löneförmåner såsom ämneslärarinna vid allmänt läroverk ej komma att understiga summan av den i gällande författningar stadgade kontanta minimiavlöning och den av statsmedel utgående tillfälliga löneförbättring hon uppburit vid frånträdan av sin befattning vid den enskilda skolan, varvid dock skall iakttagas, att såvida lärarinna, varom här är fråga, vid tillämpningen av dessa bestämmelser skulle i avseende å rätt till ålderstillägg hava kommit i förmånligare ställning, därest hennes övergång i statstjänst inträffat senare än som skett, henne må vid denna senare tidpunkt tillgodoföras det ålderstillägg vid befattningen, som erfordras för att nämnda förhållande må utjämnas.

Det kan emellertid ifrågasättas, huruvida icke i själva verket en mera omfattande utvidgning av här omhandlade lönetursrätt är av omständigheterna påkallad. Den frågan torde nämligen böra tagas under övervägande, huruvida det är lämpligt, att sagda lönetursrätt inskränkes till sådana lärarinnor, som genom *överflyttning* erhållit ordinarie anställning vid allmänt läroverk. I åtskilliga fall hava ämneslärarinnor vid enskilda skolor själva sökt och i fri konkurrens erhållit ämneslärarinetjänster (liksom adjunktstjänster) vid allmänt läroverk. Det ligger i sakens natur, att i allmänhet endast de mest meriterade av sådana lärarinnor vid enskilda skolor kunna på denna väg vinna anställning vid statens läroverk. Går en lärarinna denna väg, erhåller hon emellertid ingen lönetursrätt. Det kommer därför att ligga i hennes intresse att icke själv i vanlig ordning konkurrera sig till en tjänst vid statligt läroverk, då hon har större fördel av att låta sig överflyttas till sådan tjänst. Det synes dock lämpligt, att bestämmelserna äro sådana, att de icke direkt avskräcka vederbörande lärarinnor från att i första hand söka sörja för sig själva.

Överstyrelsen finner det således vara ej mindre rättvist ur de lärarinnors synpunkt, vilka efter ansökan erhålla ledigförklarad ordinarie ämneslärarinetjänst (eventuellt även adjunktstjänst) än även ur allmänna synpunkter lämpligt, att sagda lönetursrätt utsträcker till att gälla lärarinnor, vilka erhålla ordinarie anställning vid allmänna läroverk *oberoende av huruvida sådan tjänst erhållits efter ansökan i vanlig ordning eller genom s. k. överflyttning*. Närmast torde sagda rätt därvid visserligen böra gälla sådana lärarinnor, vilkas avgång från enskild skola varit eller framdeles kan beräknas bliva nödvändig på grund av indragning av skolan eller minskning i dess verksamhet till följd av omorganisationen av det högre skolväsendet. Men det torde i den praktiska tillämpningen bliva förenat med stora svårigheter att begränsa bestämmelsen på antytt sätt. Något föregripande av frågan om medgivande av lönetursrätt för tjänstgöring vid enskilda läroanstalter i allmänhet, därest den föreslagna lönetursrätten finge generell karaktär, sker ju ändock icke, alldenstund de här föreslagna liksom de redan gällande bestämmelserna, fränsett att de äro övergångsbestämmelser med fixerad tidsgiltighet, enbart avse att skydda vederbörande lärarinnor

för löneminskning och de sålunda bliva utan betydelse i alla de fall — och de äro flertalet — då övergången i statstjänst icke medför löneminskning. Det torde därför vara lämpligast att giva generell giltighet åt bestämmelserna i fråga, så att varje lärarinna, som erhåller ordinarie ämneslärartjänst vid allmänt läroverk, erhåller rätt att för sin tidigare tjänstgöring vid statsunderstödd enskild mellanskola, högre flickskola och högre goss- och samskola räkna lönetursår i sådan utsträckning, att övergången i statstjänst icke för henne medför minskning i löneförmåner. Bestämmelsen, som alltjämt bör äga karaktär av övergångsbestämmelse, skulle äga giltighet till och med den 30 juni 1938 samt endast avse sådana lärarinnor, vilka vunnit anställning vid statsunderstödd enskild läroanstalt före den 1 mars 1927 samt erhållit ordinarie ämneslärartjänst vid allmänt läroverk efter den 30 juni 1928, men för dessa gälla retroaktivt.

Då överstyrelsen sålunda föreslår en mera generell rätt till sådan beräkning av lönetursår, varigenom minskning i löneförmåner vid övergången från enskild skola till allmänt läroverk undvikas, och alltså icke ifrågasätter prövning i varje särskilt fall, huruvida lärarinnan i fråga varit anställd vid en sådan skola, där minskning i lärarpersonalen på grund av skolreformens verkningar blivit eller senare skulle bliva nödvändig, sker detta, fränsett de redan nämnda praktiska skälen, även därför, att det synes vara ett allmänt intresse, att alla hinder undanröjas för övergång från den ena skolformen till den andra under själva övergångstiden. Även om på detta sätt i något enstaka fall en lärarinna skulle komma i åtnjutande av här ifrågasatta förmån, utan att just hennes övergång i statstjänst varit av förhållandena nödvändiggjord, bereder hon dock genom sin frivilliga övergång plats vid den skola, hon lämnar, för en annan lärarkraft, och på så sätt kan en tvångsöverflyttning indirekt undvikas.

Det kan synas, som om här framlagda förslag skulle äga en betydande ekonomisk räckvidd. Så är emellertid icke fallet. De föreslagna bestämmelserna torde i själva verket erhålla praktisk betydelse i ett mycket litet antal fall, varför det måhända snarare av den anledningen knappast kan anses påkallat att vidtaga särskilda åtgärder i föreslagen riktning. Av anförda principiella skäl anser överstyrelsen emellertid, att så bör ske.

Anledningen till att den ekonomiska räckvidden av förslagets antagande blir starkt begränsad är först och främst den, att endast ett fåtal ämneslärarinnetjänster vid de allmänna läroverken under de återstående åren av ifrågavarande övergångstid torde komma att ledigförklaras, då flertalet sådana tjänster med all sannolikhet komma att liksom för närvarande besättas genom överflyttning. Men dessutom äga bestämmelserna, såsom här nedan framhållas, en sådan syftning och innebörd, att de endast bliva tillämpliga på en del av de lärarinnor, som övergå till ordinarie ämneslärartjänst vid allmänt läroverk. I detta sistnämnda avseende har överstyrelsen icke heller tänkt föreslå någon ändring, även om det icke lär kunna bestridas, att bestämmelserna i visst avseende verka mindre rättvist.

Skolöverstyrelsen övergår härefter till en siffermässig granskning av bestämmelsernas innebörd och verkan vid den praktiska tillämpningen. Därefter fortsätter överstyrelsen:

Det framgår av de anförda siffrorna, att, fränsett föreståndarinna, bestämmelserna i sin nuvarande och sin föreslagna form endast äga betydelse för sådana lärarinnor, som vid enskilda läroanstalter uppnått den tredje eller

högsta lönegraden och för dessa endast inom ortsgrupperna A—D. En lärarinna i tredje lönegraden, som erhåller utnämning till ämneslärarinna vid allmänt läroverk inom ortsgrupp A—D, kommer sålunda i andra lönegraden, medan en lärarinna, som erhåller utnämning till sådan tjänst vid ett läroverk inom ortsgrupp E—G, icke behöver placeras högre än i första lönegraden för att ej åsamkas löneminskning. I vissa fall erhåller hon därvid något högre lön såsom ämneslärarinna vid allmänt läroverk inom billigare än vid läroverk inom dyrare ortsgrupp. Dessa skiljaktigheter sammanhånga emellertid med själva avlöningssystemet och torde knappast kunna undvikas. Bestämmelsernas syftning är ju endast att skydda ifrågavarande lärarinnor för löneminskning genom övergången i statstjänst, och då sådan löneminskning icke inträder vid läroverk inom ortsgrupperna E—G, synas några särbestämmelser beträffande avlöningsförmånerna för ämneslärarinnor vid dylika läroverk icke böra ifrågasättas, även om dessa lärarinnor komma i en oförmånlig ställning gent emot ämneslärarinnor vid andra läroverk. Det oegentliga i bestämmelsernas verkan neutraliseras för övrigt i fråga om läroverk inom ortsgrupp F och G i viss mån genom den för dessa ortsgrupper gällande provisoriska avlöningsförbättringen, varför det väsentligen endast blir de ifrågavarande lärarinnorna vid läroverk inom ortsgrupp E, som mera påtagligt bli ogynnsamt ställda gent emot lärarinnor vid läroverk inom ortsgrupperna A—D.

På grund av nämnda omständigheter blir, såsom redan framhållits, den ekonomiska räckvidden av förslaget starkt begränsad, och en översiktlig beräkning har givit vid handen, att bestämmelserna, därest de nu finge tillämpas i fråga om lärarinnor, som efter ansökan i vanlig ordning utnämns till ämneslärarinnetjänst vid allmänt läroverk efter den 30 juni 1928, endast i något enstaka fall skulle få praktisk betydelse. Någon ökning i det beräknade anslaget till ålderstillägg för lärare vid de allmänna läroverken synes därför icke nödvändiggöras av ett antagande av förslaget.

Då bestämmelserna, såsom framgår av det anförda, i den praktiska tillämpningen endast äro av betydelse för (icke adjunktsbehöriga) ämneslärarinnor, synes anledning saknas att giva den en sådan formulering, att de teoretiskt även skulle täcka adjunkts- eller lektorstjänster, exempelvis genom att ersätta ordet ämneslärarinnetjänst med ämneslärartjänst, även om detta rent principiellt kunde synas riktigare.

Bestämmelsen, att vederbörande ämneslärarinna får tillgodoräkna sig högst 10 år av sin tjänstgöring vid enskilt läroverk, är, såsom torde framgå av ovanstående, i föreliggande fall utan praktisk betydelse. På samma sätt saknar bestämmelsen om borträkning av tre år i detta fall betydelse utom i fråga om föreståndarinnor, som i följd av denna bestämmelse icke torde kunna erhålla placering i andra lönegraden såsom ämneslärarinna vid allmänt läroverk, därest de icke kunna återopa minst 8 tjänstgöringsår vid enskild skola, och som alltså, därest de tidigare skulle övergå i statstjänst, vilket visserligen ytterst sällan torde inträffa, få vidkännas löneminskning. Det synes emellertid enklast att i fråga om här omhandlade grupper av befattningshavare tillämpa samma princip som i fråga om i statstjänst överflyttade lärare vid förutvarande kommunala mellanskolor och sålunda föreskriva, att vederbörande lärarinna skall vara berättigad att såsom ämneslärarinna vid allmänt läroverk *omedelbart erhålla placering i lägst sådan lönegrad*, att övergången i statstjänst ej medför löneminskning (jämför kungörelsen nr 200/1929).

Därest Kungl. Maj:t och riksdagen ansluter sig till vad överstyrelsen ovan föreslagit, torde bestämmelserna angående här förevarande lönetursrätt sålunda böra erhålla följande ordalydelse i stället för den nuvarande eller den ovan föreslagna:

Föreståndarinna eller ämneslärarinna vid statsunderstödd enskild mellanskola, högre flickskola samt högre goss- och samskola skall, därest hon före den 1 mars 1927 blivit anställd med full tjänstgöring vid statsunderstödd enskild läroanstalt samt efter den 30 juni 1928 erhåller ordinarie ämneslärarinnetjänst vid allmänt läroverk, under en övergångstid av tio år, räknat från och med den 1 juli 1928, vara berättigad att såsom ämneslärarinna vid allmänt läroverk omedelbart erhålla placering lägst i sådan lönegrad, att bortsett från dyrtidstillägg, hennes löneförmåner såsom ämneslärarinna vid allmänt läroverk ej komma att understiga summan av den i gällande författningar stadgade kontanta minimiavlöning och den av statsmedel utgående tillfälliga löneförbättring hon uppburit vid frånträdet av sin befattning vid den enskilda skolan, varvid dock skall iakttagas, att såvida lärarinna, varom här är fråga, vid tillämpningen av dessa bestämmelser skulle i avseende å rätt till ålderstillägg hava kommit i förmånligare ställning, därest hennes övergång i statstjänst inträffat senare än som skett, henne må vid denna senare tidpunkt tillgodoföras det ålderstillägg vid befattningen, som erfordras för att nämnda förhållande må utjämnas.

Skolöverstyrelsen slutar med att hemställa, det Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder för att kungörelsen den 29 juni 1928 (nr 272) angående rätt för ämneslärarinna vid allmänt läroverk att i vissa fall av sina tjänstår såsom ämneslärarinna vid statsunderstödd högre flickskola tillgodoräkna sig lönetursår, måtte ersättas av nya bestämmelser i överensstämmelse med överstyrelsens nyss angivna förslag.

I ärendet har *statskontoret* den 29 oktober 1931 avgivit utlåtande. Statskontoret anför:

Skolöverstyrelsens förslag till ändring av kungörelsen den 29 juni 1928 (nr 272) innebär enligt det första av överstyrelsens alternativ,

a) att i kungörelsen skulle uttryckligen angivas, att densamma avser icke endast f. d. ämneslärarinnor utan även f. d. föreståndarinnor vid enskilda läroanstalter,

b) att till grund för jämförelsen mellan löneförmånerna i statstjänsten och i den föregående enskilda tjänsten skulle läggas förhållanden, icke endast vid själva övergångstillfället, utan även vid den senare tidpunkt, då lärarinnan, därest hon kvarstått i enskild tjänst, skulle erhållit löneförhöjning; samt

c) att lönetursrätten skulle utsträckas att gälla jämväl för lärarinnor och föreståndarinnor vid enskilda mellanskolor samt högre goss- och samskolor.

Vad beträffar den under a) angivna ändringen, kan det visserligen göras gällande, att densamma är onödig, då det ligger i sakens natur, att under uttrycket »ämneslärarinna» även inbegripes föreståndarinna. Statskontoret har emellertid intet att erinra mot att ändringen vidtages till undvikande av varje tvekan angående tolkningen och till vinnande av överensstämmelse mellan uttryckssätten i nu förevarande kungörelse och kungörelsen den 26 september 1929 (nr 295) angående sådan överflyttning, som nu är ifråga.

Vidkommande den under b) omförmälda ändringen kan statskontoret icke dela överstyrelsens mening att tvekan kan råda, huruvida redan de nuvarande bestämmelserna medgiva, att jämförelsen mellan löneförmånerna får avse senare tidpunkt än själva övergångstillfället. Det torde vara klart, att så icke är fallet och att alltså, därest man vill medgiva den för lärarinnorna gynnsammare beräkningsgrunden, uttryckligt stadgande därom bör meddelas. Särskilt med hänsyn till att ifrågavarande förmån tillkommer lärare, som från kommunal mellanskola övergår till allmänt läroverk (kungörelsen den 27 juni 1929, nr 200), anser sig statskontoret böra tillstyrka förslaget. Statskontoret vill härvid erinra, att jämlikt kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 373) samma beräkningssätt tillämpas beträffande ålderstillägg för civila befattningshavare i statens tjänst.

Den under c) angivna ändringen är givetvis beroende av att samma bestämmelser, som beträffande överflyttning gälla för ämneslärarinnor och föreståndarinnor vid högre flickskolor, komma att, på sätt överstyrelsen i särskild skrivelse föreslagit, meddelas jämväl för lärarinnor vid enskilda mellanskolor samt högre goss- och samskolor. Under denna förutsättning har statskontoret intet att erinra mot förslaget i denna del.

Det torde böra påpekas, att överstyrelsen i sitt nu förevarande alternativa ändringsförslag utbytt uttrycket »på av riksdagen anvisat sätt erhållit ordinarie anställning vid allmänt läroverk» mot »blivit överflyttad till ämneslärarinnetjänst vid allmänt läroverk». Ändringen, som är av rent formell natur, torde vara föranledd av att, sedan de nuvarande bestämmelserna om lönetursrätten meddelades, tillkommit kungörelsen den 26 september 1929 (nr 295) med närmare föreskrifter om den s. k. överflyttningen.

Det andra av överstyrelsen alternativt framlagda förslaget, vilket är det som av överstyrelsen i första hand förordas, utvidgar rätten till tillgodoräkning av tjänstår vid enskild läroanstalt att avse ej endast de fall, då s. k. överflyttning ägt rum, utan även, med vissa tidsbegränsningar, varje fall, då lärarinna vid enskild skola vunnit anställning vid allmänt läroverk. d. v. s. även då övergången skett efter ansökning och utnämning i vanlig ordning och utan något samband med den nya läroverksorganisationen. Såsom skäl för förslaget anföres huvudsakligen, att det innebär rättvisa mot vederbörande lärarinnor, att det ur det allmännas synpunkt är önskvärt, att under skolorganisationens övergångstid alla hinder undanröjas för övergång från den ena skolformen till den andra samt att anordningen, med hänsyn till det fåtal lärarinnor det här kan bli fråga om, är av obetydlig ekonomisk räckvidd.

Statskontoret måste ställa sig mycket tveksamt beträffande lämpligheten av detta förslag. Utan att underskatta vikten av de båda förstnämnda skälen, kan man dock icke förbise, att det här gäller att beträffande en särskild grupp lärare vid de allmänna läroverken införa principen om lönetursrätt för tjänstgöring vid enskilda och kommunala skolor, en fråga som sedan länge står på dagordningen och väl kan antagas inom icke allt för avlägsen framtid bli löst. De betänkligheter, som måste hysas mot förslagets principiella sida, bliva icke hävda av den av överstyrelsen framhållna omständigheten, att det endast är fråga om övergångsbestämmelser med fixerad tidsgiltighet, vilka endast avse att skydda vederbörande mot löneminskning. Man skulle tvärtom kunna säga att, om det anses skäligt att lärarinnorna, oberoende av övergångens samband med nya läroverksorganisationen, erhålla ifrågavarande lönetursrätt, det icke finns någon an-

ledning att begränsa denna förmån att gälla endast under viss tid -- enligt förslaget tio år. Om anordningen kunde inskränkas till att avse endast de fall, då den s. k. frivilliga övergången är föranledd av omorganisationen, vore måhända icke så mycket att erinra däremot. Men då detta, på sätt överstyrelsen framhåller, av praktiska skäl svårigen låter sig göra, erhåller bestämmelsen en räckvidd, principiellt sett, som knappast kan anses tillräddig.

Emellertid vill statskontoret å andra sidan icke förneka, att fall kunna förekomma, då den föreslagna förmånen skäligen bör beredas vederbörande lärarinna. Med anledning härav och då det tredje av överstyrelsens skäl för förslaget -- det fåtal lärarinnor, å vilka bestämmelsen skulle bliva tillämplig -- synes tala för en individuell prövning i varje särskilt fall, vill det förefalla statskontoret, som om saken lämpligast borde ordnas så, att Kungl. Maj:t erhåller riksdagens bemyndigande att i de fall, då övergång från förenämnda enskilda eller kommunala läroanstalter till allmänt läroverk äger rum i annan ordning än genom s. k. överflyttning, pröva om och i vad mån bestämmelserna i kungörelsen den 29 juni 1928 (nr 272) må å vederbörande lärarinna tillämpas.

Statskontoret tillstyrker alltså det av överstyrelsen först framlagda förslaget med det tillägg, att prövningen av lönetursrätten i ovan angivna fall förbehålles Kungl. Maj:t.

Skulle emellertid Kungl. Maj:t vilja vidtaga åtgärd för genomförande av en lönetursrätt av den omfattning, som i andra alternativet angives, vill statskontoret framhålla, att formuleringen i övrigt av bestämmelserna i huvudsak icke har någon annan reell betydelse än vad som innebäres i nu gällande kungörelse i ämnet.

Skolöverstyrelsen framlägger i sin förevarande skrivelse två förslag till utvidgning av den lönetursrätt, som enligt kungörelsen den 29 juni 1928 (nr 272) tillkommer ämneslärarinna, som blivit anställd vid allmänt läroverk efter att förut hava tjänstgjort som ämneslärarinna vid statsunderstödd högre flickskola. Enligt båda dessa förslag skulle ifrågavarande lönetursrätt uttryckligen utsägas tillkomma även f. d. föreståndarinnor vid enskild läroanstalt. Vidare skulle till grund för jämförelsen mellan löneförmånerna i statstjänsten och i den föregående enskilda tjänsten läggas förhållanden icke allenast vid själva övergångstillfället utan även vid den senare tidpunkt, då lärarinnan, därest hon kvarstått i enskild tjänst, skulle erhållit löneförhöjning. Och slutligen skulle lönetursrätten utsträckas till att gälla jämväl dem, som förut varit lärarinnor eller föreståndarinnor vid enskilda mellanskolor samt högre göss- och samskolor. Enligt det andra -- mera omfattande -- förslaget skulle rätten att tillgodoräkna tjänstår vid enskild läroanstalt utvidgas att gälla icke blott de fall, då s. k. överflyttning ägt rum, utan även, med vissa tidsbegränsningar, varje fall, då lärarinna vid enskild skola vunnit anställning som ämneslärarinna vid allmänt läroverk, d. v. s. även då övergången skett efter ansökning och utnämning i vanlig ordning.

Statskontoret förordar det första förslaget, dock under förutsättning att

Departementschefen.

samma bestämmelser, som beträffande överflyttning nu gälla för ämneslärarinnor och föreståndarinnor vid högre flickskolor, också komma att föreskrivas för lärarinnor vid enskilda mellanskolor samt högre goss- och samskolor. Beträffande skolöverstyrelsens andra förslag har statskontoret jämväl förordat detta, dock med den ändring, att det skulle läggas i Kungl. Maj:ts hand att i de fall, då övergång från icke statlig läroanstalt av nu ifrågavarande slag till allmänt läroverk äger rum i annan ordning än genom s. k. överflyttning, pröva om och i vad mån de genom kungörelsen den 29 juni 1928 (nr 272) givna bestämmelserna må tillämpas å vederbörande lärarinna.

För det av skolöverstyrelsen framlagda första förslaget finner jag goda skäl vara anförda, ock vill jag för min del förorda detsamma. Jag vill erinra, att Kungl. Maj:t förut denna dag utfärdat kungörelse, avsedd att ersätta kungörelsen den 26 september 1929 (nr 295) angående överflyttande av vissa lärarinnor från statsunderstödda enskilda högre flickskolor till statliga läroverk, och därvid föreskrivit, att till ämneslärarinnebefattning vid allmänt läroverk kan överflyttas jämväl föreståndarinna eller ämneslärarinna, som varit anställd vid statsunderstödd enskild mellanskola eller högre goss- och samskola.

Vad beträffar det andra av skolöverstyrelsen framställda förslaget, finner jag i likhet med statskontoret starka skäl tala för även dess godkännande, varvid jag dock ansluter mig till den begränsning, som statskontoret härutinnan föreslagit i fråga om rätt att tillgodoräkna tjänstår vid enskild läroanstalt i de fall, då lärarinna vid enskild skola efter ansökan vunnit anställning vid allmänt läroverk. Jag anser det alltså lämpligare, att i senast antydda fall en individuell prövning sker samt att dylik prövning företages av Kungl. Maj:t. Riksdagens bemyndigande för Kungl. Maj:t att verkställa denna prövning lärer alltså böra utverkas.

Under återopande av vad jag sålunda anført får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att medgiva

1) att ämneslärarinna, som blivit entledigad från föreståndarinne- eller ämneslärarinnebefattning vid statsunderstödd högre flickskola, enskild mellanskola eller högre goss- och samskola, emedan skolan till följd av den beslutade omorganisationen av det högre skolväsendet nedlagts eller inskränkt sin verksamhet, och som i anledning härav blivit överflyttad till ämneslärarinnetjänst vid allmänt läroverk, må under en övergångstid av tio år, räknat från och med den 1 juli 1928, av sina tjänstår såsom ämneslärarinna vid högre flickskola, enskild mellanskola eller högre goss- och samskola tillgodoräkna sig så många lönetursår utöver tre, dock högst tio, att, bortsett från dyrtidstillägg, hennes löneförmåner såsom ämneslärarinna vid allmänt läroverk ej komma att understiga summan av den i gällande författningar stadgade

kontanta minimiavlöning och den av statsmedel utgående tillfälliga löneförbättring, hon uppburit vid frånträddandet av sin befattning vid den enskilda skolan, varvid dock skall iakttagas att, såvida sådan lärarinna vid tillämpning av dessa bestämmelser skulle i avseende å rätt till ålderstillägg hava kommit i förmånligare ställning, därest hennes övergång i statstjänst inträffat senare än som skett, henne må vid denna senare tidpunkt tillgodoföras det ålderstillägg vid befattningen, som erfordras för att nämnda förhållande må utjämnas, samt

2) att efter Kungl. Maj:ts prövning i varje särskilt fall sådan föreståndarinna eller ämneslärarinna vid statsunderstödd enskild mellanskola, högre flickskola eller högre goss- och samskola, som före den 1 mars 1927 blivit anställd med full tjänstgöring vid dylik läroanstalt och efter den 30 juni 1928 erhåller ordinarie ämneslärarinnetjänst vid allmänt läroverk i annan ordning än genom överflyttande, må under en övergångstid av tio år, räknat från och med den 1 juli 1928, tillerkännas sådan lönetursrätt, som avses under 1).

Vad föredragande departementschefen sålunda hemställt, behagar Hans Maj:t Konungen, på tillstyrkan av statsrådets övriga ledamöter, bifalla och förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

H. B. Hammar.
